

Міністерство освіти і науки України
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Рада молодих вчених

РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ОСВІТИ І НАУКИ: РЕЗУЛЬТАТИ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Тези III-ї Міжнародної науково-практичної конференції

**26 – 27 березня 2015 року
Дрогобич**

Дрогобич
Посвіт
2015

УДК 371.1.001(08)

ББК 74.04я43

Р 64

Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи теми III-ї Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 26 – 27 березня 2015 року) / [редактори-упорядники: В. Ільницький, А. Душний, І. Зимомря]. – Дрогобич : Пóсвіт, 2015. – 340 с.

ISBN 978-617-7235-50-6

Видання містить доповіді III-ї Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених «Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи». Молоді та досвідчені науковці висвітлюють актуальні питання в галузях педагогіки, психології, мовознавства та літературознавства, мистецтвознавства, історичних, природничих та економічних наук, біології, екології, охорони навколишнього середовища, туризму, фізичного виховання та реабілітації. Матеріали стануть корисними для широкої наукової громадськості, викладачів, аспірантів, студентів.

УДК 371.1:001(08)
ББК 74.04я43

Редакційна колегія:

Пантюк М.П. – доктор педагогічних наук, професор
Ільницький В.І. – кандидат історичних наук, доцент
Душний А.І. – кандидат педагогічних наук, доцент, член-кореспондент МАНПО
Зимомря І.М. – доктор філологічних наук, професор
Грибок Н.М. – кандидат педагогічних наук, доцент
Дмитрів І.І. – кандидат філологічних наук, доцент
Жигайло О.О. – кандидат психологічних наук, доцент
Вовк О.В. – кандидат філологічних наук, доцент
Жовтані Р.Я. – кандидат філологічних наук, доцент
Лешко Р.Я. – кандидат фізико-математичних наук, доцент
Хавула Р.М. – кандидат психологічних наук, викладач
Бринзя І.В. – викладач кафедри екології та географії

Рецензенти:

Скотна Надія Володимирівна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри практичної психології, ректор Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Падалка Галина Микитівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри фортепіанного виконавства та художньої культури Інституту мистецтв Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова.

Астаф'єв Олександр Григорович – доктор філологічних наук, професор кафедри теорії літератури, компаративістики і літературної творчості Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

ISBN 978-617-7235-50-6

© В. Ільницький, А. Душний, І. Зимомря, 2015
© Пóсвіт, 2015

Фрошак М. Мовознавство, термінологія та гносеологія Віктора Пташова	117
Шаранська Д. Особливості филологічних текстів галіційського мистецтва в Тернопільській губернії	119
Шевальєв Б. Радянське слово (мовлення) в художніх образах української літератури XIX – перша третина XX ст.	120

МОВОЗНАВСТВО. ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

МОВОЗНАВСТВО

Белларчук М.-Р. Ярослав Радевич-Винницький про місце і роль мови в національному відродженні України	122
Вереш М. Класифікація богословських фахових текстів	123
Гурко О. Інтенція ствердження в функційних типах речень	125
Деркач В., Кулікова Т. Структура та національні ознаки мовленнєвого етикету	126
Драбов Н. Окремі труднощі при перекладі англійського дієприкметника	128
Сфімова О. Зіставлення військових реалій при вивченні іноземної мови у ВНЗ	129
Калинич І. Проблеми української медичної термінології у сфері комбустіології та пластичної хірургії	131
Качмар О. Динамічне конструювання значення мовних одиниць	132
Корольова В. «Мовний меланж» у мовленні дійових осіб сучасних українських п'єс	134
Мельничук І. Вплив уявлень Ф. М. Достоєвського про «натуру» людини на архаїчний та міфологічний рівні опозиції «росіяни – іноземці»	135
Мороз Т. Шляхи формування мовної компетентності особистості: науково-методичний підхід	137
Подоляничук О. Система вокалізму у творах Г. Хоткевича на прикладі оповідань «Самітник», «Bella donna», «Що бачила скеля?», «Гуцульський рік»	139
Поліщук О. Переклад топонімів у формуванні міжкультурної компетенції індивіда	140
Рашкі Н. Роман «Таємний сад» Ф. Г. Бернет: мовні особливості портретних описів	142
Ригус В. Роль аргументації в сучасному політичному дискурсі	144
Стасюк Н. Специфіка вибору мовних засобів для вираження політичного заклику	145
Теплова М. Структура концепту «sustainable development» у сучасній англійській мові	146

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Артеменко Л. Традиції жанру пам'ятника в українській поетологічній ліриці	148
Вовк О. Емоційний потенціал дитячих оповідань Володимира Винниченка	150
Голомідова Л. Проблема національної ідентичності в новелістиці Роберта Музіля	151
Гурбанська С. Постмодерністський художній дискурс як цілісна комунікативна, когнітивно-концептуальна і семіотична єдність	153
Дмитрів І. Образ богопосвяченої особи в українській поезії міжвоєнного періоду XX століття	155

велика. Вони майже вільні від авторських ремарок; з-поміж діалогів переважає тип діалогу-двобою, психологічного посдинку, звідси – їх напруженість, драматизм. Так само важливими є взаємодоповнюючі діалоги й діалоги-переконання. Значна кількість діалогів зближує дитячу прозу митця з драмою (як літературним родом). Таким чином виявляється драматургічність як риса художнього мислення письменника.

Важливі художні завдання у дитячих оповіданнях В. Винниченка виконує внутрішнє мовлення і такі його різновиди, як невласне пряме мовлення та внутрішні монологи. Мистецтво внутрішнього монологу повніше виявилось в романістиці письменника; у дитячій прозі він активніше вдається до невласне прямого мовлення.

Комбінації психологічних засобів характеротворення дають В. Винниченку можливість оригінально відтворювати складні душевні стани, загадки й парадокси вчинків його героїв, болісні процеси соціалізації особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Винниченко В. Намисто : Оповідання / В. Винниченко. – К. : Веселка, 1989. – 380 с.
2. Винниченко В. Вибрані твори / В. Винниченко. – К., 1991. – 370 с.
3. Винниченко Р. Як писав свої літературні твори Володимир Винниченко / Р. Винниченко // Україна. – 1992. – № 10–11. – С. 14–15.
4. Гнідан О. Володимир Винниченко. Життя, діяльність, творчість : навч. пос. [для студ.-філол.] / О. Гнідан, Л. Дем'янівська. – К., 1996. – 256 с.
5. Гриценко Т. Грані таланту Володимира Винниченка / Т. Гриценко // Дивослово. – 1994. – № 9. – С. 35–38.
6. Жулинський М. Голгофа українця Володимира Винниченка / М. Жулинський // Володимир Винниченко. Заповіт борцям за визволення. – К., 1992. – 123 с.
7. Малець Л. Світ дитячої душі у творчості Володимира Винниченка (за матеріалами збірки «Намисто») / Л. Малець // Українська мова та література. – 1997. – № 4. – С. 1–2.

*Леся ГОЛОМЦОВА,
м. Ужгород*

ПРОБЛЕМА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В НОВЕЛІСТИЦІ РОБЕРТА МУЗІЛЯ

Поняття «національна ідентичність» стало сьогодні однією зі центральних детермінант для усвідомлення оточуючих реалій. Проблемі «національної ідентичності» присвячена значна кількість наукових розвідок, що підтверджує актуальність даної теми в сучасному літературознавстві. Потреба людини в національній приналежності реалізується в концепті національного мислення, а письменник завжди знаходиться під впливом процесів, які відбуваються у суспільстві. Багато австрійських письменників (Йозеф Рот, Інгеборг Бахманн, Штефан Цвайг) пережили кризу національної ідентичності, тому вона стала частиною їх творчої свідомості. На думку Д. Наливайка, «літературу можна розглядати як матеріал для вивчення проблеми національної ідентичності, оскільки більшість письменників репрезентують цю проблему у своїх творах, пропонуючи різні моделі міжкультурної комунікації» [5, 4]. Важливо зазначити, що імагологія ставить собі за мету зрозуміти дискурс репрезентації, а не суспільство. Ситуація культурного конфлікту репрезентована в новелі «Гріджія» зі збірки «Три жінки» австрійського письменника Роберта Музіля. В контексті сприйняття носіїв іншої культури автором майстерно реалізовано протиставлення образів «Свій – Чужий (Інший)», яскраво простежено межі національної ідентичності та національ-

ного образу Австрії, проникаючи до внутрішнього світу людини. Увагу зосереджено на репрезентації образу Австрії кінця ХІХ століття через символічний образ «Свого» (Гомо) в стосунку до етнокультурних реальностей італійського народу та у співвідношенні з іншими образами ідентичностей.

В основі сюжету новели – експедиція до італійської провінції, в якій бере участь головний герой Гомо з метою пошуку «іншого буття». В цій мотивації вчинку Гомо сюжет новели набуває детальної розробки. Імагологічна перспектива дослідження фокусується на взаєминах Гомо, який опинився у віддаленому альпійському поселенні, серед людей так не схожих на «Своїх» – жителів «цивілізації» та селянки Гріджії. Акцентуючи увагу на пізнанні самого себе, замальовується характеристика «Іншого», бо тільки при протиставленні «Чужого» «Собі» розкривається імагологічний концепт [5, 92]. Увиразнюючи людські взаємини до уваги береться майстерно репрезентований автором національний образ. У художню тканину новели вплетені численні описи з повсякденного життя, зовнішнього вигляду, побуду місцевого населення, що є своєрідним конструктом свідомості, який зберігає та передає інформацію про «Іншого» і формує стереотип щодо італійського народу з позиції представника Австрійської імперії. Даний стереотип несе в собі інформацію у певному культурному просторі, де простежується чіткий поділ на «Я» в ролі сучасного та «Іншого» – застарілого, минулого. З позиції Свого (Гомо) населення села – «Чужі» – не австрійці, що робить їх на сходинку нижче в соціальному співвідношенні.

Безкомпромісний поділ на «Я»-загарбник та «Чужий»-підлеглий втілений автором у символічних іменах протагоністів ГОМО (від лат. «homo» – людина) та ГРІДЖІЯ (від італ. «grigia» – сіра), де зримо проступають ознаки зневаги австрійського народу щодо інших національностей. Таким чином, щоб показати світ свідомості сучасної людини, підхід автора змінюється з описового на реконструювання подій. За своєю природою образ «Свого» (Гомо) постає плетивом ідей та уявлень про «Іншого» (Гріджію), що неминуче виводить цей образ на перехрестя ідеологічних та культурологічних проблем. Інтегративний момент та момент національної ідентичності відбувається при комунікації «Свого» (Гомо) з «Іншими» (місцевими жителями) з подальшою асиміляцією в суспільне та культурне життя поселення.

Позиція італійців змінюється у свідомості «Свого» (Гомо) при знайомстві з місцевими жінкам. Він розгледів у них ряд якостей, традиційно притаманних австрійським придворним дамам: «Treten Sie bitte ein», sagten sie aufrecht wie die Herzoginnen, wenn man auf ihre Bauertür klopfte» [4, 45] / «Увійдіть, будь ласка», казали вони, випрямивши плечі наче герцогині, коли хтось стукав у їхні селянські двері...» (переклад – Л. Г.). Наявність інтегративних та диференційних моментів у способах репрезентації ментальних процесів провокує появу рівноцінної альтернативи «своєму» простору [3, 171]. У своїй психологічній конструкції, за твердженням А. Карельського, «Р. Музіль – майстерно протиставляє раціональне з ірраціональним, поєднуючи «математику» з поезією, «ratio» з «intuitio», утопію з реальністю» [4, 7].

Повне руйнування стереотипу «Чужого» на особистісному, культурному та національному рівні відбувається через історичну взаємопов'язаність етнічних груп, а ідентичність проступає в позиції, з якої індивід (Гомо) зустрічається зі світом «Іншого» (Гріджії). При цьому особа одночасно усвідомлює своє Я та не-Я, Своє та Чуже/Інше. На тлі художньої тканини новели «Гріджія» Р. Музелем відтворено багаторівневу художню структуру, наповнену символічними образами та перипетіями та репрезентовано можливість повного взаємопроникнення Я-особи до Чужого для себе середовища.

Цим він доводить той факт, що імагологічний образ «Свого» репрезентує образ «Іншого» в у певній культурі. Протагоністи Гомо та Гріджія, власне, як представники «Свого і Чужого» – не протилежності, а віддзеркалення один одного, що слугують текстуальними маркерами національної ідентичності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зимомря І. Австрійська мала проза ХХ століття : художня світобудова / Іван Зимомря. – Дрогобич-Тернопіль : Посвіт, 2011. – 396 с.
2. Ільницький М. Імагологія / Микола Ільницький, Василь Будний // М. Ільницький, В. Будний. Порівняльне літературознавство. – Львів, 2007. – Ч. І. – С. 244–274.
3. Лімборський І. В. Світова література і глобалізація / І. В. Лімборський. – Черкаси : Брама-Україна, 2011. – 192 с.
4. Музиль Р. Избранное : Сборник / Роберт Музиль. – М. : Прогресс, 1980. – 398 с.
5. Наливайко Д. Літературна імагологія: предмет і стратегії / Д. Наливайко // Д. Наливайко. Теорія літератури й компаративістика. – К. : Києво-Могилянська академія, 2006. – С. 91–102.
6. Schmitz M. Frau ohne Eigenschaften. Die Konstruktion von Liebe in Robert Musils Novelle «Grigia» / Michael Schmitz // Musil-Forum. Studien zur Literatur der klassischen Moderne. – Berlin, 2007. – Nr. 29 (2005/06). – S. 57–77.

Світлана ГУРБАНСЬКА,
м. Київ

ПОСТМОДЕРНІСТСЬКИЙ ХУДОЖНІЙ ДИСКУРС ЯК ЦІЛІСНА КОМУНІКАТИВНА, КОГНІТИВНО-КОНЦЕПТУАЛЬНА І СЕМІОТИЧНА ЄДНІСТЬ

Дискурсивний підхід до вивчення художнього тексту базується на принципі діалектичної єдності форми й змісту останнього, на взаємозумовленості й взаємозалежності головних текстових категорій, які забезпечують структурно-сміслову цілісність художнього тексту, зокрема відображають специфіку художньої творчості. Художній дискурс «постає як складне комунікативне явище, не тільки пов'язане з актом створення певного тексту, а й як явище, що виявляє зв'язок зі значною кількістю екстралінгвістичних факторів – знань про світ, намірів, установок і конкретних цілей мовця, що є творцем тексту... текст є не тільки зафіксованим повідомленням, але й складним цілим, що знаходяться на перетині поза- й внутрішньотекстових зв'язків. Він створюється у дискурсивному середовищі – інтегративному утворенні, системному субстраті, в якому відбуваються процеси реальної мовотворчості» [5, 11].

Ж. Женетт указує, що цільне бачення літературного поля – це «дуже глибока за своїм змістом утопія, і недаремно вона наділена такою привабливістю: адже література – це не просто зібрання творів, незалежних один від одного або ж узалежнених один від одного процесом випадкових та ізольованих зіткнень; вона є зв'язним цілим, однорідним простором, усередині якого твори взаємодотичні та взаємопроникні; вона сама є пов'язаною з іншими і є частиною простору культури, де її власна значимість залежить від цілого. У своїй подвійній якості вона підлягає структурному вивченню – всередині й ззовні» [2, 175].

Оскільки на зміну класичній літературознавчій концепції, вказує М. Шаповал, приходять нові способи прочитання тексту, зокрема, в аспекті інтертекстуальності, «яке відкриває, що тексти не є цільними й непроникними, а будуються як плетиво, де кожне волокно взяте з єдиного універсуму, в межах якого містяться тексти міфів, історії, філософії, культури, – то разом із цим прочитанням приходить і нова аксіоло-